

Píseň: NEZ607 – My čekáme, kdy zavítáš + modlitba; Oddíl k výkladu: Žd 9, 1-11

Milí,

na posledním setkání jsme se věnovali Žd 8. V ní autor drsnými vyjádřeními kritizoval „první“ smlouvu mezi Bohem a člověkem. Označoval ji jako starou, vetšou a blížící se zániku. Paradoxně tento svůj postoj argumentoval oddílem z Jr, tedy ze starého oddílu SZ...

I první smlouva má své místo

Možná i proto v dnešním oddílu hovoří o mnoho mírněji. I první smlouva měla své místo. Svůj řád. Ačkoli posvátnost místa, které ke smlouvě patřilo, byla běžnou součástí uzavírání smluv ve starověku – dvojnásob explicitně náboženských – bohoslužebný řád, liturgie, takovým už nebyl.

Tak i autor sám zjemňuje svůj předchozí postoj. Jakkoli „první“ smlouva se blíží zániku, ještě nezanikla. A má své bohoslužebné, a tedy náboženské místo. Tj. své místo v nejzásadnější dimenzi lidské bytosti. Protože v dimenzi rozhodující dobro a zlo.

Úmyslně hovořím v přítomném čase, protože autor užívá slovesa v imperfektu – tj. v nedokonavém, neukončeném, způsobu. Tj. stejně jako se první smlouva „blíží“ k zániku, ale ještě na něj nedošlo, tak „měla, ale ještě stále také má, své místo.

Ale pozemské. S čímž by však ani židé neměli problém. Nakonec i smlouva v Kristu má své místo *pozemské*. Ne nebeské. Jejím působištěm je lidský život na zemi, nikoli věčný v nebi. Nakonec ani autor nikde nevysloví, že smlouva v Kristu má své místo „nebeské.“

Stánek

Bohoslužebným prostorem „první“ smlouvy byl stan setkávání. Ten měl dvě hlavní části, stejně jako jeruzalémský

chrám. Autor však dosl. hovoří o *prvním stanu* (próte skéné) – stejně také ve v. 3. Protože stan setkávání byl skutečně složen ze dvou jednotlivých stanů, které k sobě těsně přiléhaly. Lze je tedy vnímat jako jeden objekt. Kterým však úmyslně stánek *nebyl*. Aby velesvatost velesvatyně zůstala oddělena.

Autorův popis je víceméně přesný – na rozdíl od překladu. Ve svatyni byl samozřejmě *svícen*, tj. jeden. Ano, sedmiramenný, ale *jeden*. Proč i zde ekumenický překlad snad usiluje vykládat, ale podivně, mi zůstává tajemstvím.

Paradoxně však tou podstatnější částí stánku i pozdějšího chrámu byla druhá část. Nejsvětější svatyně. Paradoxně proto, že do ní vstupoval *pouze* velekněz a *pouze* jednou za rok. Jinak tento prostor nebyl užíván, přístupný a nebyl ani k nahlédnutí. Vzhledem k náboženství SZ je to však paradox vlastně logický. *Tak* jiné bylo a je Hospodinovo náboženství ve srovnání se všemi ostatními.¹

I v dalším popisu je autor spíše přesný, až na detaily. Kadidlový oltář byl takřka jistě *před* velesvatyní (Ex 30, 6), stejně jako nádoba odkazující na manu i Áronova hůl. Jejich, fakticky mylným, přesunutím do velesvatyně snad autor Žd usiluje zdůraznit, že smyslem velesvatyně bylo symbolizovat Boží přítomnost. Také v maně a v rozkvetlé Áronově holi.

Avšak také tím dokazuje, že náboženství „první smlouvy“ úplně nerozumí. Ano, smyslem velesvatyně bylo symbolizovat Boží přítomnost. *Proto* byla v podstatě *prázdná*. Až na truhlu smlouvy. Která byla většinu své existence také *prázdná*.

Stejně jako je zarážející, že svůj popis roztáhlý na pět veršů, zakončuje slovy „o tom teď není třeba dopodrobna mluvit.“ To tedy rozhodně je a bylo! Však o tom také autor hovořil pět veršů!

Dění

Samozřejmě by stan samotný, i pozdější chrám, byly takřka zbytečně, kdyby se v nich nic nedělo. Tak i autor od v. 6 věnuje druhou polovinu oddílu *dění* ve stánku – a později v chrámu.

¹ Srv. dědictví tohoto rozdělení „svatyně“ v pravoslavném křesťanství!

Hlavním děním byly samozřejmě *bohoslužby*. Řecké *latreia* původně znamenalo prostě „službu.“ Ať už řemeslnickou, administrativní – ale placenou, tj. ne v osobním, rodinném, nezištném slova smyslu. Tento smysl se však posunul právě do typicky „biblického“ již právě Septuagintou (řecký překlad SZ) – tj. podstatným rozměrem není zaplacení někomu jinému za jeho práci, službu. Nýbrž vlastní, osobní služba Bohu – z nezištné víry, důvěry.

Krásný překlad „bohoslužby“ však podtrhuje, že zůstává *otázkou*, zda sloužíme při *boho-službách* my Bohu, nebo Bůh nám. Nebo obojí?

Autorův popis dění ve Velesvatyni upomíná na Jom kippur – Den smíření. Opět víceméně pravdivě. Je škoda, že vynechává vzývání Božího jména – tj. jediné místo a čas, kdy někdo směl vyslovovat Hospodinovo jméno. *To* je totiž zvláštnější a vlastnější obsah dění ve Velesvatyni – rozhodně víc než oběť za vinu. Ať už prosbami o odpuštění nebo krví.

Cesta do svatyně

Tím spíše, když autorovi jde o zdůraznění, že do velesvatyně *nikdo* jiný než velekněz *nemohl*. A i velekněz pouze jednou za rok. Tj. cesta do ní byla doslova i fyzicky zavřena – i ve stanu setkávání byla velesvatyně oddělena „závěsem.“ Změnu tohoto stavu se pokoušejí symbolicky naznačit autoři evangelijního vyprávění oním „roztržením opony od shora dolů.“ Tj. Kristovou obětí, jak o tom začíná autor hovořit od v. 11.

Co však bylo smyslem celé svatyně? Jistě Boží odpuštění! To je však neviditelné, a tak zviditelňované v obětním kultu (srv. eucharistii, křest...). I v tom se liší biblické náboženství. V obětech nešlo o uchlácholení božstva, nýbrž o přijetí jeho odpuštění po *vykonaném viníkově pokání*.

Text však hovoří o „dokonalém očištění svědomí.“ To by byl průsvih jako hrom. Díky Bohu však autor sám hovoří o *zdokonalení* svědomí. Řecké *teleios* dosl. znamená „cíl, závěr.“ Tj. mohli bychom také překládat také jako „učinit svědomí obětníka

takovým, jakým ve finále být má.“ Což je vhodný výklad biblického pojetí „dokonalosti.“

Nejde tedy o vlastní pocit vlastního svědomí. To je naopak magické, pohanské pojetí, které opakovaně prosakovalo také do izraelského pojetí. Už vůbec nejde o „čistotu“ svědomí, to je už obludně pohanské pojetí – protože čistě subjektivní. A před sebou (nebo před „svým svědomím“) si člověk obhájí, cokoli chce (Gn 3!). Jak to, bohužel, na sebe prozrazuje také ekumenický překlad, který jako jediný na toto místo nějaké „čisté“ svědomí násilně a nepodloženě cpe.

Autor však dobře zdůrazňuje, že obětní kult „dokonalost“ lidského svědomí způsobit *nemohl*. Však také neměl!² Smyslem izraelského bohoslužebného kultu *nebyl* vlastní lidský pocit „čistého svědomí.“ Nakonec není náhoda, že slovo „svědomí“ v SZ takřka nenalezneme. A v evangelijních vyprávěních se nevyskytuje *vůbec*! Svědomí je totiž nesmírně problematická kategorie, kterou zásadně problematizuje právě už Gn 3.

V biblických náboženstvích *nejde* o „naplnění (něčích) duchovních potřeb.“ Nejde o subjektivní dojem, pocit, co chci. Jde o *objektivní* rozměr světa, člověka, Boha. Tak jde o *objektivní* odpuštění, spásu, pravdu, řády, věčný život. Protože jde o *objektivní* lidské zlo, hřích, vinu.

Závěr

V bohoslužbě stanu setkávání šlo se vším všudy o dočasnou, přechodnou záležitost. To věděli i tehdejší Israelci. Byla nahrazena „novým uspořádáním“ chrámu. A později, v křesťanském pojetí, ve víře v Kristu. Které se však shoduje i s židovským pojetím stejné doby – minimálně od r. 70 po Kr. A které navíc, nakonec, také „bude nahrazeno novým uspořádáním“ – Božího království.

Tak v. 10 dobře zdůrazňuje, že bohoslužby jsou *viditelným znamením neviditelného*. Což je také křesťanská definice svátostí. Bohoslužby zviditelňují, ulehčují, usnadňují *člověku* přístup k Bohu. Viditelnou, slyšitelnou, hmatatelnou oslavou, vyvyšováním

² A naprosto v žádném případě v pojetí „čistého“ svědomí ekumenického překladu!!!

Boha. Připomínáním Božích skutků a činů, zákonů a řádů. A tak jeho blízkosti. Také proto autor dosl. hovoří ne o „vnějších“ předpisech, nýbrž o předpisech *tělesných* (ř. sarx)! Tj. pro tělo. Pro oči a uši, mysl a ruce, srdce i duši (Bible odmítá rozdělení člověka na duše a tělo!).

Možná kalvinistické ultra-obrazoborectví není příliš širokou cestou pro obecný lid?

Avšak i křesťanská pojetí časem pominou. Jak o tom hovoří závěr Zj. I autor Žd sám v předchozím oddílu (Žd 8, 10-11).

Protože už např. prorok Jr připomínaný v Žd 8, 10-11.

Také proto, že je zřejmé, že ani dění v Kristu neučinilo lidské svědomí dokonalým, „takovým, jakým má ve finále být.“ Ani těch, kteří víru v něj vyznávají.

Píseň: NEZ604 – Soudce všeho světa, Bože + **modlitba Páně**
Rozhovor